der latere Roomsche traditie uitruilvert en de oorspronkelijke beteekenis neemt, houdt men over de Schriftuurlijke belijdenis, dat Christus' ziel na het sterven in het rijk der afgestorvenen zielen heeft verkeerd. Zóó moet dit artikel dus verklaard worden, maar in geen geval is het geoorloofd in dit artikel een heenwijzing te zoeken naar de helsche smarten, die Christus voor ons droeg, want die beteekenis is er door geen der Kerkvaders aan gehecht en is aan de historische wording van dit artikel geheel vreemd.

De ernst en het gewicht van dit viertal bezwaren zal zeker door niemand ontkend worden. Ze schijnen zelfs zoo afdoende, dat het gewaagd lijkt nog een lans te breken vóór de opvatting van Calvijn en onzen Heidelberger Catechismus. Juist daarom moeten ze nader getoetst worden, zal de opvatting van onzen Catechismus gehandhaafd kunnen blijven.

Vereenigingsleven.

„JACHIN".

II.

In het vorig artikeltje, dat handelde over „Jachin", werd het voornemen uitgesproken, bijzonder te behandelen „Jachin's" Rooster met toelichting. Vóór daartoe echter wordt overgegaan, zij het een en ander medegedeeld naar aanleiding van het verslag der vereeniging, waarin uitvoerig melding gemaakt wordt van de 35e algemeene vergadering, van welke iemand niet ten onrechte schreef: „Zoo'n samenkomst, eenmaal per jaar, met belangrijke referaten en opbouwende ontmoetingen en discussies is immers ook van groote beteekenis".

Aan de 35e jaarvergadering, die 28 Juli j.l. te 's Gravenhage gehouden werd, ging vooraf een bidstond, in welken Ds. J. Douma van Leiden het woord voerde en sprak over het zaad, dat door de Zondagsschool onder biddend opzien tot God in de jeugdige kinderharten gestrooid wordt. Meer doen dan het zaad zaaien kan de Zondagsschool niet, zoo betoogde de redenaar. En dan ging hij ongeveer aldus voort: „Ook doet zij het veelzijdig gebrekkig. De onderwijzers en onderwijzeressen zijn meest eenvoudige en ongeleerde lieden, zelden van hoogen stand of schitterende positie. De plaatsen van samenkomst zijn vaak weinig uitlokkend. En toch is ook de Zondagsschool in haar arbeid tot rijken zegen gesteld, want haar zaad was het woord van het Koninkrijk; en God deed het vrucht dragen, gelijk voor eenige jaren, toen velen alleen aanmerkingen en harde, onbillijke critiek voor haar hadden, o.a. door Dr. Kuyper is verklaard, die waarschuwde: „Verderf haar niet, want er is een zegen in."

En wat doet nu „Jachin" voor de Zondagsscholen benalve hetgeen reeds in het vorig artikel vermeld werd? De vereeniging verleent stoffelijke hulp aan arme scholen; zij voorziet in de behoefte aan kaartjes en andere hulpmiddelen; zij wil — en dit behoort zeker tot het belangrijkste dat zij beoogt — „den arbeid der Zondagsschool in een recht verband tot de Kerk stellen, overeenkomstig de regelen, naar Gereformeerde opvatting voor dezen en anderen Zendingsarbeid geldende".

Over dit deel van „Jachin's" arbeid sprak de tweede secretaris in de jaarvergadering het volgende: „Wij hopen, dat van steeds meerdere plaatsen bericht inkomen zal, dat de Zondagsschool onder kerkelijk toezicht gesteld is. Geen toezicht alleen in naam; dat hebben wij al lang veel te lang zelfs. Maar een gezond en krachtig werkend toezicht, waardoor de plaatselijke kerkeraad in gedurig contact treedt met de Zondagsschool. Nog liever ontvangen wij bericht, dat op steeds meerdere plaatsen de Zondagsschool in de handen des kerkeraads is overgegaan. Het gaat hier, gelijk het dikwijls is. Het inzicht rijpt, de zaak is door bespreking wel zanhangig, maar in de praktijk vordert men langzaam, al te traag zelfs. Wijl de Zondagsschool voor de kerk arbeidt, moet zij ook door de kerk arbeiden; dat worde steeds meer onze leuze. Wij moeten niet tevreden zijn met het uitsluiveren van den methodistischen zuurdeesem alleen (ook daartoe sporen wij met nadruk aan); doch tegelijk zij ons streven, heel het Zondagsschoolwezen in het zuivere spoor te leiden. Wekken wij dan ook vooral op deezen dag elkander op, om door goed en kwaad gerucht voort te gaan in het nu met meer helderheid dan vroeger afgeteekende spoor, biddend, of de Heere spoedig den dag doe komen, dat de Zondagsschool een kerkelijke stichting zij, van de kerk uitgaande en door de kerk geleid, haar zelf ten zegen, de kerk tot bloei en tot uitbreiding van het koninkrijk Gods."

In hetzelfde verslag, waaruit deze woorden van den tweeden secretaris zijn aangehaald, vindt men ook de volgende belangrijke uiteenzetting:

„Dankbaar deelen wij mede, dat de Zondagsschool, die een tijd lang aan scherpe critiek blootgesteld was, nu weer in de gunst van steeds meerderen gaat deelen. Menigeen, die haar vroeger veroordeelde, erkent nu, dat haar arbeid noodzakelijk is en dit in steeds toenemende mate wordt, met name in de groote steden.

Gedurig ontvangen wij brieven uit verschillende deelen des lands. En dat is ons steeds een genot, Vooral wanneer wij daarin lezen, dat het aantal kinderen toeneemt en het cijfer vermeerdert van hen, die komen uit gezinnen, welke van het Woord Gods vervreemd zijn. Op één ding willen wij hier nog de aandacht vestigen. Nog steeds kleeft aan de Zondagsschool de schaduwrijde, dat zij zich in hoofdzaak tot de jeugd der behoeftige bevolking wendt. Moge men er met ernst op bedacht zijn, hoe ook de kinderen van de meer gegoede klassen tot de Zondagsschool geleid kunnen worden, voor zoover ze namelijk in huis of school van het Woord Gods niet hooren. Dat moet o.i. steeds meer een punt van ernstige overweging worden".

Hoe gaarne zouden we niet uitvoerig stilstaan bij het referaat, dat door den bekenden Christenpaedagoog, den heer A. Jonkman, werd gehouden in de namiddagvergadering en dat handelde over „Het beste tuchtmiddel, ook op de Zondagsschool". Het beslaat echter in het jaarverslag meer dan 20 compres gedrukte bladzijden, zoodat we, met het oog op de plaatsruimte, niet meer kunnen doen dan het met warmte ter lezing aanbevelen en er enkele zinnen uit citeeren.

Na uiteengezet te hebben, dat er is een algemeen menschelijke overtuiging, een uitgangspunt voor het gemeenschappelijk denken, n.l. dat er tucht *moet* worden geoefend over elken mensch en in iederen kring, betoogde de heer Jonkman, dat „alle Christenopvoeders — ook de Zondagsschoolonderwijzers — hebben sterk te staan in de overtuiging aangaande de dringelijkheid, de voortreffelijkheid der Christelijke zedeleer, het doeltreffende der Christelijke tucht, de uitnemendheid der Heilige Schrift als tuchtmiddel, tot eigen vorming, ten bate hunner leerlingen, tegenover — neen, indien mogelijk, om te winnen — wie in geloof van ons verschilt, wie een ander stelsel van zedeleer heeft ontworpen, wie andere tuchtmiddelen kiest dan ons het dierbaarst zijn. Vooral sterk te staan in zijn geloof, bij huisbezoek bij de ouders der scholieren, zal ieder onzer onmisbaar hebben te achten.

„Het Woord Gods, dat de opvoeder gebruikt als een tuchtmiddel voor het op te voeden kind, stelt dien opvoeder zelf onder de tucht. Zelf heeft hij zich te onderwerpen aan Gods Woord, te grijpen naar het ideaal van heiligheid en kracht, van geloof en vertrouwen op 's Heeren Woord.

„Dan alleen sterkt hij de liefde, de eerste en onmisbare voorwaarde voor alle tuchtoefening over zijn leerlingen. Dan alleen vindt hij de kracht, de consequentie, de volharding, die noodig is in de worsteling met degenen, die hij heeft te leiden.

„Want zijn arbeid is een strijd, een worsteling van uur tot uur, een kamp, om alle kwaad te stuiten en te voorkomen, om elken schadelijken invloed te keeren, om elke tegenbedenking weg te ruimen, alle verontschuldiging te ontnemen, iederen weg ter ontkoming af te snijden.

„En in die worsteling zegeviert alleen de macht der onbezweken liefde. Is die zijn deel, dan behoeft hij ook niet te vreezen, zijn gezag, zijn persoonlijk gezag te laten gelden, waarmee hij zijn toezicht oefent, gebiedt en verbiedt, vermaant en berispt, goedkeurt en aanmoedigt, bedreigt en belooft, beloont en straft. Dat gezag ontleent hij middellijk aan God. Maar het alzoo bezittende, mag hij het ook gebruiken, om tucht te oefenen. Hij mag zijn persoon doen gelden.

„Dat durft en mag niet, wie God en Zijn Woord verwerpt. Wie in God niet de bron van zijn gezag vindt, pleegt tirannie over de geesten, indien hij tucht wil oefenen door persoonlijk gezag. Het persoonlijk gezag van den opvoeder oefene weer kracht. En al staat men nu zwak, om den rechtsgrond daarvoor te vinden in de gegevens der natuur, ook deze laatste hulde aan onze Christelijke zedeleer, aan de waarheid, die het tuchtmiddel der Heilige Schrift ons leert, aanvaarden we met dankbaarheid aan onzen God."

Zoo ongeveer sprak de heer Jonkman, wiens rede van groote belangrijkheid mag geacht worden. Zij werd gevolgd door een geanimeerde gedachtenwisseling, waarvan het overzicht in het meergenoemde jaarverslag ter lezing zij aanbevolen.

Dit verslag is nog te meer van belang, omdat als bijlage eraan is toegevoegd een lijst van de boeken en boekjes voor de jeugd, die door de boekbeoordeelingscommissiën van „Jachin" werden goedgekeurd.

Alles bijeengenomen, kunnen wij, bij herhaling, niet genoeg aanraden, van „Jachin's" arbeid met aandacht kennis te nemen. Het adres van den zen secretaris der vereeniging is: P. Oranje, Eikenweg 4 Amsterdam.

Officieele Berichten.

Classis Dordrecht.

De vergadering der kerken zal D.V. worden gehouden op Donderdag 3 Febr. a.s.

Deputaten en kerken gelieven punten voor het agendum op te zenden aan den tweeden ondergeteekende voor 14 Jan. a.s.

Namens den raad der roepende kerk van Brussel:

C. WARNER, *praeses.*
G. VAN DETH, Az., *scriba.*

Brussel, 27 Dec. 1909.

Kort verslag van de vergadering der classis Zutphen, gehouden op Donderdag 2 December 1909 te Winterswijk.

1. Ds. Felderhof van Doesburg, naar toerbeurt praeses, opent de vergadering, laat zingen Ps. 118 : 1, leest Ps. 48 en gaat voor in 't gebed.

2. De notulen worden gelezen en goedgekeurd.

3. De credentiebrieven worden nagezien en in orde bevonden; een paar kerken zijn nog niet of slechts ten halve vertegenwoordigd. Om 10 uur is echter de vergadering voltallig.

4. Ingekomen stukken:

a. Een vraag van de kerk van Doetinchem: of een haar toegezegde vacaturebeurt terecht onvervuld was gebleven, waar de kerk, die haar predikant moest afstaan, er niet in geslaagd was, zelf een spreker te krijgen. Ontkennend beantwoord.

b. Een verzoek van de kerk van Doesburg om denzelfden financieelen steun te mogen blijven ontvangen. 't Verzoek werd in handen gesteld van de deputaten voor de hulpbehoevende kerken, die op een volgende vergadering hierover een advies zullen geven.

c. Een kennisgeving van Ds. Boukema van Neede, en eene van Ds. Tenkink van Vorden, dat zij tot hun spijt door ongesteldheid verhinderd waren ter vergadering te komen. Spoedig herstel wordt hun toegewenscht.

5. Rondvraag naar art. 41 K. O. Aalten vraagt en ontvangt advies in eene tuchtzaak, evenzoo Vorden en Lochem. Neede zegt dank voor den tot nu toe ontvangen financieelen steun, doch hoopt van nu af zich zelf te kunnen helpen.

6. Thans komen de heeren deputaten der Prov. Synode binnen ter bijwoning van het peremptoir examen van den heer Joh. Krüger, beroepen Pred. te Silvolde-Gendringen. 't Zijn de Ds. Notten van Velp, Ds. Gispen van Barneveld en Ds. Kunst van Nijkerk, die, als even later de examinandus, welkom worden geheeten.

7. De stukken van den examinandus worden in orde bevonden. De examinandus draagt nu een gedeelte van zijn pred. over Lucas 19 : 1—10 voor; Ds. Renting vraagt Ex. O. T. (Micha 7); Ds. v. d. Sluis, Dogmatiek, Symboliek en Kerkrecht; Ds. Schouten, Ex. N. T. (1 Joh. 1); Ds. Lindeboom naar de kennis van den inhoud der Heilige Schrift; Ds. Gommer, Kerkgesch. en ambtelijke vakken en Ds. Felderhof, Ethiek. Na gunstig advies der deputaten wordt de heer Krüger met algemeene stemmen toegelaten tot de Bediening van Woord en Sacramenten in de Geref. Kerken. De praeses wenscht hem geluk, en na onderteekening der verklaring, wordt hem staande Ps. 134 : 3 toegezongen.

8. De kerk van Doetinchem moet den beroepsbrief van haar predikant in zake art. 13 K. O. nog in orde brengen, en dien op een volgende vergadering laten zien.

9. Ds. Rentieg rapporteert over den fin. toestand van de kerk van Silvolde-Gendringen, en oordeelt, dat men deze zwakke kerk fin. steunen moet. Een volgende vergadering zal over den steun aan alle zwakke kerken in de classis beslissen.

10. De verschillende deputaten worden gecontinueerd.

11. De vacaturebeurten worden als volgt geregeld: Barchem: 2 Jan. Ds. Schouten; 23 Jan. Ds. Lindeboom; 13 Febr. Ds. Tenkink. Lochem: 19 Dec. Ds. v. d. Sluis; 16 Jan. Ds. Gommer; 20 Febr. Ds. Krüger. Geesteren: 12 Dec. Ds. Felderhof; 26 Dec. Ds. Boukema; 9 Jan. Ds. Doornbos; 23 Jan. Ds. Renting.

12. Ds. Renting vestigt de aandacht der kerken nog op 't Geref. Kinderhuis van den heer Van Hensbergen te Lochem. De scriba zal voor een kort persverslag zorgen. De volgende vergadering zal D.V. gehouden worden op Donderdag 3 Maart 1910, des morgens om half tien, en wel te Doetinchem.

Niets meer aan de orde, gaat op verzoek van den praeses Ds. v. d. Sluis voor in dankgebed en sluit de voorzitter de vergadering.

Namens de classis:

S. DOORNBOS, *h. t. scriba.*

Dortinchem, 8 Dec. 1909

Buitenland.

Engeland. Het modernisme in de Roomsche en Episopaalsche Kerk en onder de dissenters.

Het is een opmerkelijk verschijnsel, dat in Engeland, zoowel in de Roomsche kerk als Episcopaalsche kerk en in de Nonconformistische kerken, het modernisme zich openbaart. Tot eer van de Roomsche kerk moet gezegd worden, dat zij met kracht tegen de modernisten is opgetreden, terwijl ook onder de Nonconformisten een ernstige actie ontstond. Korten tijd nadat paus Pius X zijn Encycliek tegen de modernen had uitgevaardigd, betuigden de Engelsche bisschoppen hem daarmede hunne instemming. Zij verzekerden daarbij dat de denkbeelden van den Franschen abt Loisy weinig ingang bij de Engelsche geestelijkheid gevonden hadden. En zoo is het ook gebleken, want er is slechts één modernist, de gewezen pater der Jezuieten Tyrell, die, omdat hij zijn moderne denkbeelden niet herroepen wilde, door de Roomsche hiërarchie werd geëxcommuniceerd. Tyrell schijnt wel geestverwanten in de Roomsche kerk van Engeland te hebben, doch hij wil ze niet noemen, om zijn vrienden niet in moeilijkheden te brengen. Zoo heeft hij zich schriftelijk uitgelaten, en daaruit meenen wij te mogen afleiden, dat het aantal Roomsche modernisten in Engeland niet groot is, en dat dit klein getal het geraden acht om zich schuil te houden. Van hen die den moed hunner overtuiging missen, gaat niet veel kracht uit.

Tyrell koestert dan ook niet de gedachte, dat hetgeen hij voorstaat voorshands groote overwinningen zal behalen. Op de vraag: „Ziet gij belangrijke gevolgen der beweging in het verschiet?", luidde het antwoord: „Neen, in het zichtbare verschiet niet."

Anders is het gesteld in de Anglicaansche Staatskerk. Er is altijd een rationalistisch element onder de leden dier Kerk geweest, maar in 1889 verscheen een boek onder den titel van *Lux Mundi* (het licht der wereld) waaruit bleek, dat ook in de hoog kerkelijke kringen moderne denkbeelden waren doorgedrongen. Men heeft in de Anglicaansche Kerk voorstanders van de broad Church, de liberalen of vrijzinnigen, die menschen van verschillende richting in de Kerk van Engeland willen vereenigd zien; men vindt er ook ijveraars voor de low Church, dat wil zeggen: menschen die in leer en liturgie het Protestantsch karakter der Anglicaansche Kerk zoeken te handhaven en daarom gekant zijn tegen het streven der Ritualisten; en er zijn voorstanders van de high Church, die hoe langer hoe meer Roomsche ceremoniën en leeringen in de Anglicaansche Kerk brengen. Deze hoog kerkelijke partij is verreweg de sterkste. En onder haar begon in 1889 het modernisme zich te openbaren. Wij hebben in die dagen in dit blad hiervan melding gemaakt en doen uitkomen, dat in hoogkerkelijke kringen de strooming van het modernisme zich sterk deed gevoelen. Men bleef ritualist in de wijze waarop de Gods dienstoefeningen werden geleid, maar ombelsde de leeringen van de broad-Church. Canon Gore, tegenwoordig bisschop van Birmingham, schreef in *Lux Mundi* een artikel over den Heiligen Geest en de ingeving in modernen geest, en dit was geen beletsel, dat hij van Kanunnik tot bisschop bevorderd werd.

Tegenwoordig staan mannen als Dr. Roshdall, Dr. Inge, Professor Burkitt, Dr. Percy Gardner, en vooral de predikant van de St. Mary kerk te Londen, Lilley, aan het hoofd der beweging. Nog geen jaar geleden verscheen een boek „Anglican liberalism", geschreven door twaalf predikanten der Anglicaansche kerk. De modernisten verkeeren in den waan, dat niet alleen hunne denkbeelden steeds meer veld zullen winnen, maar dat de tijd weldra zal aanbreken, waarin de geheele Anglicaansche Kerk zal inzien „dat in de handen der modernisten het eenig mogelijke middel berust om de toekomst van het Christendom te verzekeren en er waarlijk een bron van leven en energie van te maken, zoowel voor de hoogbeschaafden als voor de groote massa der minder ontwikkelden in Engeland".

Van eenige actie van de zijde der Aartsbisschoppen en bisschoppen der Staatskerk tegen deze beweging is niets te bespeuren. De Wicliff predikers ijveren tegen het indragen van Roomsche ceremoniën in de Anglicaansche Kerk; maar van een stelselmatig werken tegen het doordringen van het modernisme in de Engelsche Staatskerk valt weinig te bemerken. En toch is het onze overtuiging dat de modernisten in den grond dezelfde leeringen zijn toegedaan als de Unitariërs, en dat zij niet minder gevaarlijk zijn voor het leven der Staatskerk als de ritualisten.

In de Congregationalistische Kerk is de beweging voor het modernisme verbonden aan den naam van den predikant M. R. J. Campbell. Deze is op dit oogenblik de populairste spreker te Londen. Overal waar hij optreedt is het stamprol. Alle Donderdagen te 12 uur preekt hij in de City-Temple, en ook op dat ongeschikte uur bevindt zich een duizendtal menschen onder zijn gehoor. Waaraan is dit toe te schrijven? Zouden de menschen werkelijk zooveel sympathie gevoelen voor de prediking die Campbell brengt, gelijk eenmaal duizenden zich om den predikstoel of liever het platform verdrongen, waar Spurgeon het Woord Gods verkondigde, omdat zij in hem den prediker van Gods vrije genade lief hadden? Wij betwijfelen het zeer. Campbell is al meer een politiek persoon geworden, sedert hij zich heeft aangesloten bij de socialisten en den werkmansbond. Zijn boek over „Het Christendom en de maatschappelijke inrichting" heeft dit jaar evenzeer opgang gemaakt als in 1907 zijn werk over „De moderne Theologie". Men merkt ook in Nederland, dat het gehoor van gewone moderne dominé's bijna overal verloopt; maar socialistische en anarchistische predikanten, die den predikstoel gebruiken als middel, gelijk zij dit uitdrukken, tot vrijmaking van het proletariaat, kunnen nog wel de menigte trekken. In Friesland hoorden wij, dat iemand zich beklaagde, dat hij, sedert iemand „van de partij" predikant op het dorp geworden was, ook naar de kerk moest! Zóó is het dan te verstaan dat de City Tempel in Londen gevuld is, wanneer Campbell spreekt, ofschoon de glimp van nieuwheid die hij aan zijn verkondiging weet te geven, mede aantrekkingskracht uitoefent.

Hoe het staat met het modernisme in de gemeenschappen der Nonconformisten blijkt uit eenige mededeelingen van Campbell aan iemand die hem kwam interviewen. In sommige gemeenschappen der dissenters, zoo luidde het, zijn de leiders even star en onverzoenlijk als de paus. De Congregationalisten zijn nog het verdraagzaamst (geen wonder want onder hen heeft het modernisme het meest ingang gevonden) en toch hebben de leiders der Congregationalistische Unie een manifest uitgevaardigd om het moderne streven van Campbell te brandmerken. De prediker van de City Temple is er van overtuigd, dat men verder zou gegaan zijn, wanneer zij niet bij eenvoudige lidmaten hunner gemeente zekeren tegenstand hadden ontmoet. Er zijn predikanten uit non-conformistische Kerken afgezet; anderen hebben de kerk verlaten omdat hunne positie onhoudbaar werd. Campbell beklaagde zich ook over „vervolging", omdat men hem als een algemeene plechtigheid alle dissenters vereenigde, niet als spreker liet optreden. Het komt ons voor, dat die „vervolging" nog zoo erg niet is. Toen Campbell gevraagd werd, op welke punten hij van de Unitariërs (loochenaars der heilige Drie eenheid) afweek, antwoordde hij: „Van de moderne Unitariërs? Mij dunkt, mijn geloof verschilt niet veel van het hunne. Natuurlijk voel ik weinig sympathie voor de Unitariërs van vroeger tijd, die een afgrond tusschen God en mensch groeven". Wij willen dit wel gelooven. De hedendaagsche Unitariërs zijn gelijk de modernisten Pantheïstisch in hunne denkbeelden, de vroegere kleefden meer het rationalisme aan. Voorts sprak Campbell uit, dat hij er aan twijfelde of de Modernisten in de Nonconformistische Kerken en in de Roomsche Kerk de overwinning zouden behalen. Ten slotte verklaarde hij, dat hij minder belang stelde in pogingen om de Kerken om te zetten, dan wel „in de Kerk die komt, welke beter, zedelijker en heiliger menschen zal vereenigen tot een gemeenschap, die naar waarheid een Koninkrijk Gods op aarde mag genoemd worden". Wij houden het er voor, dat zulk een vereeniging wel kan opgericht worden, maar dan zal blijken eene gemeenschap van menschen te zijn, die elkanders maatschappelijk welzijn zoeken te bevorderen. Het mystieke element dat de modernistische beweging van deze dagen in zich draagt, zal steeds meer op den achtergrond worden gedrongen door het rationalistische en het revolutionnaire element, dat zij mede in haar schoot draagt. Campbell en medestanders als Williams uit Bradford, Dr. Anderson uit Dundee, Dr. Hunter uit Glasgow, mogen van zulk een kerk der toekomst droomen, zij zullen, als zij doordat de Kerken hen opzijde zetten, daartoe genoodzaakt worden, dezelfde ervaring opdoen die zoovelen vóór hen opdeden, namelijk dat eene gemeenschap die leeft van ontkenning, de kiem der ontbinding in zich draagt.

Noorwegen. Scheiding van Kerk en Staat.

Ook in Noorwegen staat het vraagstuk van scheiding van kerk en staat op het programma van verschillende partijen. Het is opmerkelijk, dat mannen van de meest uiteenloopende richting voor de scheiding zijn. Eene kerkelijke commissie heeft een ontwerp om daartoe te geraken, opgesteld, hetwelk algemeene toestemming vond. Ook de regeering heeft eene commissie om over de scheiding van kerk en staat advies uit te brengen, benoemd.

Reeds meermalen deelden wij mede dat aan de Theologische faculteiten der staats-universiteiten de moderne Theologie den boventoon heeft, waarvan het gevolg is geworden, dat men van orthodoxe zijde eene „gemeente faculteit" heeft opgericht. Het is te denken dat ook de professoren dezer „gemeente-faculteit", een vrucht van den arbeid voor inwendige zending, ijveren voor de loemaking van de officieele banden die de kerk aan den staat gebonden houden. Wanneer het vraagstuk van de verhouding van den staat tot de kerk tot oplossing gebracht wordt, zal tevens de plaatselijke kerk tot haar recht in zake de beroeping harer predikanten gebracht worden. De zaak is, dat tegenwoordig de gemeente een predikant voordraagt; de minister van eeredienst doet dan de benoeming op advies van den bisschop waaronder de gemeente ressorteert.

Van de 2.339.800 inwoners van Noorwegen behooren er 2.187.200 tot de Lutherse kerk. De vereeniging voor inwendige zending doet veel arbeid; zij tracht Gods woord te brengen tot hen die door de kerk niet bereikt worden; zij maakt voor haar werk een ruim gebruik van de krachten van gemeente-leden. Als de ziel van dien arbeid en ook van de zending onder de Heidenen en de Joden wordt Lund genoemd. Gemiddeld draagt ieder Lutherse voor dien arbeid 36 cents per jaar bij; dit is niet veel wanneer men bedenkt dat de Lutherschen in Noorwegen nog in meerderheid met vuur en ijver voor hun belijdenis bezield zijn; maar het is een groote som, wanneer men bedenkt, dat doordien velen aan het geloof ontzonken, de inwendige zending aan den arbeid ging. In Duitschland draagt ieder lid der kerk slechts 8 cents per jaar voor den arbeid naar buiten bij.

Gemengd Nieuws.

Vooral in het zuiden van de Vereenigde Staten is de prohibitie-beweging (het weren van drankverbruik door wettelijke maatregelen) krachtig. In den staat Alabama leed zij echter deser dagen een gevoelige nederlaag. In het begin van 1909 werd het produceeren en verkoopen van alcoholische dranken in dien staat verboden. De prohibitionisten wilden nu hun zegepraal voortzetten, door het doordrijven van een artikel in de constitutie van den staat, waarbij de prohibitie zou gewaarborgd worden. Een desbetreffend voorstel werd bij volksstemming verworpen.

Op den dag der stemming heerschte overal groote opgewondenheid. In enkele groote steden trokken vrouwen en kinderen al zingende en biddende door de straten. Maar de anti-prohibitionisten vormden ook optochten met een musiekcorps aan het hoofd, om het gezang en het gebed der tegenstanders te overstemmen. Het eind van de zaak was, dat de anti-prohibitionisten het pleit wonnen.

Wij achten het drijven der prohibitionisten niet verstandig. Men had voorloopig tevreden moeten zijn met de verkregen uitkomst, om alle weldenkenden tot de overtuiging te brengen dat een staat, waarin de verkoop en het fabriceeren van alcoholische dranken verboden is, tot hooger welvaart komt en uit een zedelijk en godsdienstig oogpunt hooger staat, dan een staat waar de drankduivel schier vrij spel heeft.

De nederlaag der prohibitionisten in Alabama wordt door sommigen ten deele toegeschreven aan de vrees der boeren, dat men hunne woningen zou komen doorsnuffelen, of er ook drank in gevonden kon worden. Men moet namelijk weten, dat in een anderen staat, in het Zuiden, het in zijn bezit hebben van sterken drank bij de wet strafbaar gesteld is. Men vreesde dat dit in Alabama ook zou geschieden; van daar dat de strijd voor of tegen het prohibitionisme daar zulk een heftig karakter droeg.

WINCKEL.

HET LICHT VAN GENÈVE.

Wat wondre glans straalt nog, Hervorming, ons in de oogen?
Wat levenskracht en gloed door 't telkens schittrend Woord,
Dat Luther heeft bezield tot daden, Zwingli's pogen
Gezegend, 't heerlijkst toch heeft in Calvijn gegloord.

Wie maalde, o strijder Gods, den adel van uw trekken?
Die scherpe, eedle lijn, dat ernstig, tintlend oog?
Wie schetst uw machtig woord, dat energie moest wekken;
Den zilverklank dier stem, die heel uw ziel bewoog?

Wie bijtelde ooit in steen, een Michel Anglo waardig,
Uw edele persoon, die zooveel hoon verdroeg?
Wijl drager van een geest, die immer, immer vaardig
Tot strijden voor Gods recht, steeds naar Zijn eere vroeg.

Vergeefs waar' 't U gezocht daar aardsche goden bouwden.
't Parijsche Pantheon voegt bij uw beeltnis niet.
Neen, wie 't eenvoudig beeld, dat ons verbleef, beschouwde,
Zoekt hooger plaats dan de aard' zijn grooten mannen biedt.

Uw wezen toont uw ziel, waar de adel is te lezen
Diens Scheppers, Die uw God, der geesten Vader is,
En die den tijd bepaald, waarop ook gij moest wezen
U gordde tot dat werk zoo vol beteekenis.

Dat machtige gevoel U voorbestemd te weten
Voor zulk een taak, als op uw schouderen gelegd,
Gaf U dien hoogen moed, dien ge immer hebt besteden;
Afhankelijk slechts van God, door menschen nooit geknecht.

Uw kracht lag in dat Woord, dat heel uw gang bestierde.
Uw plaats der volken hart, schoon gij het eischt voor God.
Hervormen was uw taak en, wat uw woord zoo sierde,
't Belijdend leven, eisch van 's Hoogsten heilgebod.

Maar 't diepst toch was uw greep, als gij ons kwaamt vertolken
Wat de Openbaring Gods alleen U had geleerd:
Gods vrijmacht allereerst en daarin 't heil der volken;
Hij eenig Souverein, Die 't hoogste moet geëerd!

Calvijn, dàt was uw woord, uw leven en uw streven,
En hoe een wereld U bespot met schampren lach,
Gij machtig instrument door God aan ons gegeven,
Wij prijzen God om 't geen 't geloof in U steeds zag.

Genève noeme uw naam met eere en achting tevens,
En waar ter wereld wordt uw ideaal gezocht,
Roem' Nederland wel 't meest, om U den God des levens,
En om het heerlijk werk, dat Hij door U eens wrocht.

Of is er grootscher, taak dan eens aan U gegeven,
Hervormer, die daar stond onwrikbaar als een rots?
Een held gelijk, zoo fier, bezield door hooger leven
En met één doel voor 't oog: te zoeken de eere Gods.

Des menschen eeuwig heil als 't hoogste te beoogen
't Schijnt grootsch, maar het voldoet onze innigste aandrift niet,
't Verklaart ons niet den strijd der geesten, noch hun pogen,
Wijl 't eindigt in den mensch, dien Gode de eer niet biedt.

Maar wat door-de-eeuwen heen de geesten aan kon vuren;
Wat vlammende energie doet branden in de borst
Bewust of onbewust, en mart'ling deed verduren,
Naar 't hoogste grijpen deed en allen, alles dorst

Calvijn, dàt voeldet gij, dat deedt gij voor ons leven!
Der geesten worsteling zij gaat om God alleen!
Om Hem is 't, dat wij zijn, gij hebt het neergeschreven,
En 't machtig woord droeg vrucht reeds door vier eeuwen heen!

Geen steen sier' dan uw graf, uw asch zij lang verstoven,
Godvruchtige Calvijn, in eigen oog zoo klein,
Uw geesteskind blijft, haar gloed zal niet verdooven!
Doch slechts wie dien gevoelt uw geesteskind — Calvijn!

Amsterdam, 1909. JOH. REIJSE.

Voor Kinderen.

NIEUWJAAR.

Leer mij mijne dagen tellen,
Gij die hun getal bepaalt;
Ieder dag die mij bestraalt,
Op zijn rechte waarde stellen.
Ieder uur van mijn bestaan,
Zie ik als Uw weldaad aan.

Zoo zong, nu een eeuw geleden, de groote dichter Bilderdijk, die ook het gebed van Mozes in den negentigsten psalm kende:

„Leer ons alzoo onze dagen tellen, dat wij een wijs hart bekomen."

Zijn dagen tellen doet elk beschaafd mensch. Wie weet er nu niet hoe oud hij is en wanneer het Nieuwjaar wordt; wie zegt niet wel eens tot zich zelf: Nu ben ik weer zooveel ouder!

Maar toch is er in dat tellen der dagen groot onderscheid.

Een zieke telt de dagen; ze vallen hem lang. Een schooljongen telt de dagen van de vacantie, en hij vindt ze kort. Het kleine kind telt zijn dagen, en vindt dat het nog zeer lang duurt eer hij groot is. En is het groot, dan telt het weer, en zegt, wie weet hoe nabij het einde is. De Schrift zegt ons dat er menschen zijn, die verlangen naar dat einde, en die dus liefst weinige dagen nog zouden hebben. Maar